

Danielpa Qelqan — Pachak pichqa chunka pichqayoq kajqa

Danielpa qhipa qhawariyninta qhichariy: yuyaysapa sipaskunapa puriyninwan kуска puriy

Jeff Pippenger
2024-03-24

Qallarisqanchikña Danielpa qhipa rikuynta yuyayman churananchikta, Danielta reqsispa Diospa qhipa p'unchawkuna pactok runankunapa unanchaqnin hina, hinaspataq ñawpaq versículota qhipa capitulowan kuskachaspa qallarirqanchik reqsinaykuta ima proféticotaq kay qhipa p'unchawkuna runakunapa kasqanta, Belteshazzarwan unanchasqa. Diospa qhipa p'unchawkuna pactok runankuna unancharqanku Milleritakunata ñawpaq angelpa kuyuyñinpi, hinallataq pachak tawa chunka tawa waranqa runakunata kinsa ñiqin angelpa kuyuyñinpi. Milleritakuna hunt'arqanku chunka sipaskunapa uyarisqa willakuyta, chay willakuyqa qhipa p'unchawkunaqpi kutinchasqa kachkan kikin letrankama.

“Achka kuti chunka sipaskunamanta rikch'achisqaman kutichisqa kani, pichqaqa yuyaysapa karqanku, pichqaqtaq mana yuyaysapachu. Kay rikch'achiyqa simin siminman hunt'asqa kashan hinaspa hunt'akunanmi, kay pacha tiempomanqa huk sapa aplicacionniyuqmi; kimsa kaq angilpa willakuynin hina, hunt'asqa karqan hinaspa pacha tukukuyninkama kunan pacha cheqaq willakuy kaspa kachkanqa.” Review and Herald, August 19, 1890.

Qhipa p'unchaykunapi iskaynin kuyuykunapa kawsasqanqa, Adventismopa kawsasqanmi.

“Mateo 25 nisqapi chunka sipaskunamanta yachachikuyqa Adventista llaqtapa kawsaynintapas rikuchin.” The Great Controversy, 393.

Miller runakunaqa kuyuriyninta rikuchirqanku ñawpaq angelpa kuyuriyninpi, paykunapa kawsayninkutaq Philadelphia iglesiapaqpas rikuchisqa karqa. 1856 watapi, Philadelphia sutiyuq Miller kuyuyqa Laodicea kuyuriyman tikrasqa karqa; hinaspataq 1863 watapi hatarikuypi, aswanraq Laodicea Séptimo Día Adventista iglesiaman tikrasqa karqa.

Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunaqa kimsa kaq angelpa kuyuriyninta rikuchinku, hinaspataq paykunapa kawsasqankupas Filadelfia iglesiapi rikuchisqa karqa. 1989 watapi, Daniel qelqaa Laodicea sutiyuq Qanchis Punchaw Adventista iglesiaman kicharisqa karqa, hinaspataq 2001 watapi, septiembre killapa chunka hukniyuq punchawninpi, Laodicea Adventista kuyuriy qallarisqa karqa, hinaspataq 2023 watapi, julio killapi, Filadelfia kuyuriyman kutiypa tikrakuynin chayamusqa.

Belteshazzar, icha Danielpas, qhepa p'unchaykunapi Philadelphia lloqsimuyta rikuchin, mayqinchus Milleritakunapa Philadelphia lloqsimusqanta “sapa letrankama” kutichin. Qhepa musquyqa ñawpaq versículonqa chay qhepa p'unchay runakunata rikuchin, hinaspa qhepa musquyq qhepa testimoniunqa qhepa musquyq ñawpaq testimoniunwan tinkunam. Daniel

qhelqapa chunka iskayniyuq kapitulumanta ch'uyaqchay ruwanaqa yachay yapakusqanta, chaymanta rurasqa iskay kastakunatapas reqsichin. Belteshazzarqa qhepa p'unchaykunapi yachaqkunapa aswan hunt'asqa rikuchisqanmi. Daniel qhelqapa chunka iskayniyuq kapitulumapi pisqa profetay simikunaqa, aswan pisiqa mana, Millerita lloqsimuyq sayariyninkunapa anclankuna karqan; chaykunataqa kinsa kaq angelpa lloqsimuyninpi kutichinapaqmi.

Ñawpaq kaqmi ch'uyañapa ruwanakuy, iskay kasta yupaychaqkunata paqarichiq; chayraykun chunka sipaskunamanta rikch'achiyta hunt'an, qallariyninpi hinallataq tukukuyninpi puriqkunapipas.

Qanmi, Daniel, simikunata wisq'ay, hinallataq qillqaska librota sellay tukukuypa p'unchayninkama: askha runakuna kayman chayman purinqaku, yachaytaq miranqa.... Hinaspa pay nirqan: Riy, Daniel; simikunaqa wisq'asqa hinaspa sellasqa kashan tukukuypa p'unchayninkama. Askha runakuna pichasqa kanqaku, yuraqyachisqa kanqaku, hinaspa pruebasqa kanqaku; ichaqa mana allin runakunaqa mana allinta ruwanqaku: mana allin runakunamanta manam mayqinninqa entiendenqachu; ichaqa yachaqkunaqa entiendenqaku. Daniel 12:4, 9, 10.

Yachaq runakunawan mana allin (upa) runakunawan t'aqanakuyqa sayarin pisi pisi yachay mast'arisqanta, pacha tukukuypi kicharisqanta, allinta entiendenankupi (yuyaypi t'aqaspa), ichaqa 1798 watapi Milleritakunapaq, utaq 1989 watapi pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapaq. Diospa llaqtanman mañakunmi yachanankupaq Adventismo kasqanta chunka sipaskunamanta rimay willakuypa experiencian, chay yachay mana kaptinqa mana mask'anqaku imayna "pacha tukukuy" qhipa miraypaq chayamurqan, nitaq ima kasqa chaypi unseal-sqa willakuyqa. Mana entiendespa Adventistakunapa experiencian kasqanta kimsa patapi prueba rurasqa kasqanta, cheqaq yachaypa aswan-aswan wiñayninpi sayasqanta, hinaspa "kawsay utaq wañuy" nisqaman pusasqanta, mana atikunmanchu reqsiy sapa Qanchis Punchaw Adventistapa hatun waqyayninta. Beltesasarqa rikuchin huk llaqtata paykuna yachasqankuta llimphuchiy rurasqata pasasqankuta, chayqa sut'inchasqa "llimphuchisqa, yuraqyachisqa, hinaspa pruebaykusqa" hina. Chay kikin kimsa patapi llimphuchiy rurasqaqa sut'ita reqsichisqa Espíritu Santopa ruraynin kasqanta.

Ichaqaqaqa qankunaman cheqaqta; allinmi qankunapaq ñuqaqa ripunay: mana riptiyqa, Sonqochaqa manan qankunaman hamunqachu; riptiqa ichaqa payta qankunaman kachamusqayki. Hinaspan pay hamuspa, huchamanta, chanin kaymanta, hinaspa taripaymanta kay pachata qhawachinqa huchayuq kasqanta: huchamanta, ñuqapi mana creenqankurayku; chanin kaymanta, Taytayman risaqrayku, manataqña qankuna rikuwankichikchu; taripaymanta, kay pachapa kamachiqnin taripasqa kasqanrayku. Achka aswan rimaykunaraqmi qankunaman niyta munani, ichaqa kunanqa manaraqmi apanqakichikchu. Ichaqa pay, cheqaq kaypa Espíritu hamuptin, tukuy cheqaq kayman pusasunkichik; manan pay kikinmanta rimanqachu, aswanpas imatachus uyaringa, chaytamin rimanqa; hamuq imaymanakunatapas qankunaman rikuchisunkichik. Juan 16:7-13.

Espíritu Santoq llapa cheqaqman "tukuy cheqaqman" pushanankupaq llamk'ananqa munan payqa huchamanta, chaniyuq kaymanta, hinaspa taripanakuyman kay pachata qhawarichiyta, yuyayman churayta utaq huchachaspa yachachiyta; chayqa Daniel qhelqapi chunka iskayniyuq kapitulumanta,

yachaysapa utaq mana yachaysapa sipas vírgen ruwasqa kananpaq kikin kimsa patakuna kanku. Jesúsapa Espíritu Santoq llamk'ananpaq sut'inchasqan willakuyninqa “aceite” nisqaqa, Daniel chunka iskayniyuqpi yachaysapakuna hinaspa mana allinkunapuram t'aqanakuyta rikuchin. Diospa qhepa p'unchawkunapi llaqtan runakunaqa yachaypa yapakusqanta paykunaq mirayninpaq unanchayta tiyan, chay yachaytataqmi hap'in: Mateo qhelqapi iskay chunka phisqayuq kapitulumanta rimaypi, paykunaqa mana yachaysapa utaq yachaysapa sipas vírgen kasqankuta reqsinankupaq.

Juanman kay sagradu rikch'aypi kaykunata qhawachisqa karqan. Payqa qhawarqan pichqa yuyaysapa sipaskunamanta rikch'achisqa huñu-ta, mechankunata allichasqa hinaspa ruphasqakunawan; hinaspan kusiywan waqyarqan: “Kaypin kachkan santospa aguantaq kaynin; kaypin kachkanku Diospa kamachikuyninkunata hinaspa Jesuspa ñiyninta waqaychaqkuna. Hinaspan hanaq pachamanta huk simita uyarisqani, ñoqaman nispá: Qillqay, ancha kusiqañam Señorpi wañuq wañusqakuna, kunanmantaña pacha: Arí, ninmi Espíritu, llamk'ayninkumanta samaripunankupaq; ruwasqankutaq qhepanta qatinku.”

“Achka runakuna, ñawpaq kaq huk ñiqin angelpa willakuyninta, iskay ñiqin angelpa willakuynintawan uyarirqanku, paykuna yuyarqanku kawsaspalla qhawanapqami Cristo hanaq pacha puykunapi hamuqta. Lliw cheqaqta ñiyninta nisqakuna, yachaq sipaskuna hina ruwanasninkuta hunt'arqankuman karqa chayqa, kay willakuy ñamña lliw nacionman, ayllumankama, simikunaman, llaqtakunamanpas willasqa kanman karqa. Ichaqa pichqa karqaku yachaq, pichqataq mana yuyaysapaqkuna. Cheqaq kaqqa chunka sipaskunawanmi willasqa kanan karqa, ichaqa pichqallam wakichikurqanku chay huñunakuyman hukllawakuyta atinankupaq, chaykunaqa chay chaskisqa k'anchaypi puriqkuna karqaku. Kimsa ñiqin angelpa willakuyninmi necesitakurqa. Kay willakuyqa willasqa kanan karqa. Achka runakunaqa, ñawpaq kaq hinaspa iskay ñiqin angelkunapa willakuyninkunawan Qosanta tinkuq llusqirqanku, paykunaqa kimsa ñiqin angelpa willakuyninta mana chaskirqankuchu, kay pachaman qusqa qhipa pruebayuq willakuyninta.”

“Chay hinallataq ruwaypas hunt'asqa kanqa chay huk angel, Apocalipsis 18 pi rikuchisqa, willakuyninta quspantin. Ñawpaq, iskay ñiqin, kimsa ñiqin angelkunapa willakuyninkuna yapamanta willasqa kananpaqmi kanqa. Iglesiaman qayakuy qusqa kanqa: ‘Lloqsimuychis paymanta, ñoqapa llaqtay, ama huchankunapi rakinakunaykichispaq.’ ‘Hatun Babiloniaqa urmasqañam, urmasqañam, supaykunapa tiyananman tukusqa, tukuy millay espíritu qhapiyninman, tukuy mana ch'uya cheqnisqa piskoq watay wasinmanpas tukusqa. Llapa nacionkunam machasqa kanku paypa wachu kayninpa phiñasqa vinonmanta, kay pachapa reykunapas paywan wachu kayta ruwasqaku, kay pachapa rantikuywan qhatusiqkunapas paypa misk'i qapaq kayninwan qhapaqyapusqaku.... Lloqsimuychis paymanta, ñoqapa llaqtay, ama huchankunapi rakinakunaykichispaq, amataq onqoykunamanta chaskinaykichispaq: huchankunaqa hanaq pacha kama chayasqaña, Diosñataq mana allin ruwasqankunata yuyarisqaña’ [Apocalipsis 18:2–5].”

“Kay p'unchawkuna sapa huk versota jap'iy, hinaspa allinta ñawinchay, aswanraq qhepa iskayniyuqta: ‘Hinaqtinqa velaq k'anchayninqa manañam hayk'aqpas qampiipi achikyachinqachu; kasarakuq qharipa siminpas, kasarakuq warmipa siminpas manañam

hayk'aqpas qampiqpi uyarikunqachu: qampa rantikuqniykikunaqa kay pachapi hatun runakuna karqanku; qampa layqaykikunawanmi llapa suyukuna pantachisqa karqanku. Paypitaq tarisqa karqa profetakunapa yawarnin, ch'uyanchasqa runakunapa yawarnin, hinaspa kay pachapi wañuchisqa llapa runakunapa yawarninpas.”

“Chunka sipas ñust'akunaq yachachikuyninqa kikin Cristospa qosqan karqan, chaymi sapa nisqankuna sumaqta allinta yuyaykuspa yachakunan. Huk p'unchaw hamunqa punku wichq'asqa kananpaq. Ñoqanchikqa yachaysapa ñust'akunawan utaq mana yuyaysapa ñust'akunawan rikuchisqa kashanchik. Kunanqa mana atinchikchu reqsiyta, nitaq atiyiniyuqchu kanchik ninapaq, mayqenkunachus yachaysapa kasqanku, mayqenkunachus mana yuyaysapa kasqanku. Kanchikmi cheqaq kayta mana allin kaypi hap'iqkuna, chaykunataq hawapiqa yachaysapa ñust'akunahinata rikurinku.” Manuscript Releases, volumen 16, 270.

Adventistakuna hina, piqa law domingo utqay hamuqpi qhari warmikunata Babiloniamanta waqyasaqkuna kaspas, ñoqanchikqa “yachaq icha mana yachaq sipas vírgenkunawan rikuchisqa kachkanchik.” Juanpa rikusqan t'aqapiqa, “phisqa yachaq vírgenkunawan, mechero-ninkuta allinta wakichisqa, nina rawrachkhaqwan rikuchisqa” kaqkuna, Juanpa mastaraj sut'inchasqanman hina, “santokunapa muchuyta sayayniyuq simin” hap'iqkuna, hinallataq “Diospa kamachikuyninkunata waqaychaq, Jesuspa iñiyninta hap'iq” kaqkunaqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunami; paykunaqa Diospa kamachikuyninkunata waqaychanankupaq, Jesuspa iñiyninta rurayninpi rikuchinankupaq, hinallataq Mateo iskay chunka phisqapi parabolapi vírgenkuna kasqankuta yachanankupaq mañakusqa kanku. Mana chayllachu, paykunan yachananku tiyan yachaq icha mana yachaq vírgenkuna kasqankuta, aswanpas Danielpa rikuchisqanman hina “chuyaqasqa, yurayaqchasqa, pruebanapi churakusqa” kawsayta yapamanta pasanankupaqmi tiyan.

Paykunaqa musuq taki hina takirqanku trono ñawpaqpi, tawa kawsayniyuqkuna ñawpaqpi, kurakkuna ñawpaqpipas; chay takitataq mana pipas yachakuyta atirqanchu, pachak tawa chunka tawa waranqa runakuna sapallankum, kay pacha mantam rantisqa kasqanku. Paykunaqa warmikunawan mana qhelliychisqa kasqankuchu; imaraykuchus sipaskuna kanku. Paykunaqa Corderota qatinkum maymanchus ringa chayman. Kaykunaqa runakuna ukhumanta rantisqa karqanku, Diospaqpas Corderopaqpas ñawpaq rurukuna hina. Simiyninkupitaq mana llullakuq rimay tarisqa karqanchu; imaraykuchus Diospa trono ñawpaqpi mana huchayuqmi kanku. Apocalipsis 14:3–5.

Daniel chunka iskayniyuq qillqapi pichqa chiqaqkunaqa rikuchisqa kanku, chaykunaqa ñawpaq angelpa Millerita kuyuywan tupaq chiqaqkunam, hinallataq pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa kuyuywan kutimunqaku, aswan hunt'asqata entiendisqa kanankupaq. Chay chiqaqkunamanta hukninmi kinsa patapi ch'uyanchay ruway, chunka sipaskunapa yachachikuyninwan tupaq. Ñawpaq chiqaqta William Miller entienderqa profetapa pacha nisqapi, “qanchis kutikama” nisqata, Levítico iskay chunka suqtayuqpi, chay chiqaqtaq Daniel chunka iskayniyuqpi reqsisqa kachkan, hinaspa chaymi Millerita historiapi ñawpaqta chaypi rimarisqa chiqaqqa.

Qanmi, Daniel, kay simikunata wisq'ay, hinallataq qillqasqa p'anqata sellay tukupay pacha kama. Askha runakuna kayman chayman purinqaku, yachaypas yapaykusqa kanqa.

Chaymantataq ñoqa Daniel qhawarirqani; hinaspa qhawariy, iskay huk runakuna sayarqanku, huknin mayu patapi kay ladopi, huknintaq mayu patapi chay ladopi. Hinaspa huknin niqsi llinu p'achallikusqa qhariman, mayupa yakunkuna hawanpi kasqaman: “Kay musphaykunapa tukukuynin kamaqa hayk'aqkamataq kanqa?” Nispa. Hinaspa uyarirqani llinu p'achallikusqa qharita, mayupa yakunkuna hawanpi kasqata, paqariq hanaq pachaman alliq makinwan llug'i makinwanwan oqarispas, wiñaypaq kawsak Diosrayku jurasqanta: huk pacha, iskay pacha, kuskan pachakama kanqa; hinaspa santo llaqtapa atiyinta ch'iqichiyta hunt'aspaqa, llapa kaykuna tukukunqaku. Ñoqa uyarirqani, ichaqa mana entienderqanichu. Chaymi nirqani: “Ay, Señorniy, imataq kaykunapa tukukuynin kanqa?” Hinaspa pay nirqa: “Riy, Daniel; simikunaqa wisq'asqa, sellasqataq kachkan tukupay pacha kama. Askha runakuna ch'uyanchasqa kanqaku, yurahyasqa kanqaku, pruebasqaña kanqaku; ichaqa millay runakunaqa millayta ruwanqaku. Mana mayqin millay runapas entiendinqachu; ichaqa yuyaysapakunam entiendenqaku.” Daniel 12:4–10.

Kay pasaje qallarín Daniel qillqaqa wichqasqa kasqanmanta “tukukuypaq pacha” kama, hinallataq pasaje tukukun Daniel qillqaqa “tukukuypaq pacha” kama wichqasqa kasqanmanta. Danielpa siminkunapa ñawpaq kaq hinaspa qhipa kaq wichqaykunapa chawpinpi, “Wiñaypaq kawsajpa” juramentowan willakusqanqa kay karqan: “huk pacha, pachakuna, hinaspa kuskan pachapaqmi kanqa; chayta hunt'aspa, santo llaqtapa kallpanta ch'iqichiyta tukuruptin, tukuy kay imakuna tukukusqaña kanqa.”

Kay jurasqa testimoniota quqqa, yakukunapa hawanpi kashaq, lino p'achawan p'achallisqa Kikinmi karqan. Danielqa huk angelta Hiddekel mayu patapi rikurqan, huk angeltaq huk patapiña; chay angelkunamanta huknin tapurqan, chaytaq yakukunapa hawanpi kaq Kikin kutichirqan. Tapuyqa kayhinan karqan: “¿Hayk'aqkama?” Kayqa Daniel qanchis pusaqniyoq capítulo chunka kimsayoq versículopi tapusqa tapuyqa ñawpaq iskay siminkunallataqmi.

Chaymantam huk santo rimashaqta uyarisqani, hinaspa huk santo nisqa chay rimashaq cierto santoman: “¿Hayk'aqkam kay rikuyqa kanqa sapa p'unchay sacrificiopa, ch'usaqyachiq huchallikuypa, santuario-tawan ejercitota sarusqa kanankupa?” Hinaspa pay niwarqa: “Ishkay waranqa kimsa pachak p'unchaykama; chaymantapaq santuarioqa llimp'ichisqa kanqa.” Daniel 8:13, 14.

Iskay rimanakuykunapim kikin proféticata ruwaq estructura tarikunku, ichaqa pusaj kapítulopi Danielqa Ulay mayu patapim kashan, manam Hiddekel mayu patapichu. Pusaj kapítulopim huk ángel (santo) “rimarqan chay huk santo rimaqman: haykaqkamataq” nispa. “Chay huk santo” nispa tikrasqa hebreo simiqa “Palmoni” sutiyoqmi, chayqa ninmi Musphaypaq Yupaq, utaq Pakasqa Imakunata Yupaq. Pusaj kapítulopim Jesús (Musphaypaq Yupaq) rimasharqan, hinaspan huk santo Jestataq (chay huk santo) tapurqan: “haykaqkamataq” nispa.

Chunka iskay chunka iskayniyuq capítulo, yakupi sayashaq Kaqqa tapusqa kashan huk angelninmanta, mayqinchus Hiddekel Mayu patapi huk ladonpi kasharqa: “hayk'aqkama.” Kay iskay pasajekunata hukllapi qhawarina, siq'imanta siq'iman hina. Pusaqniyuq capítulo ñawpaq tapuyninqa kaymi: “hayk'aqkamaq visionqa kanqa santuarioyta hinaspa ejercitota saruchisqanmanta, chayqa ñawpaqta paganismorayku hunt'asqa, chaymantataq papalismorayku?”

Chunka iskayniyuq capítuloq tapuyninqa kaymi: “hayk’aqkama kay musphaykuna tukukunankama kanqa.” Chaymanta juramentowan kutichiyqa qosqa kashan Palmonimanta, Admirable Numberer nisqamanta, mayqinchus linos p’achawan p’achasqa karqa hinaspa yakukunapi sayasharqa: “huk tiempo, tiempos, hinaspa kuskan tiempo kanqa; hinaspa paypaq tukuchiptin santo llaqtapa kallpanta ch’iqichiyta, llapa kaykunam tukusqa kanqa.”

Ulai hinallatawan Hiddekel hinallatawan tapukuykunaqa kayninkuna: “¿haykaqkamaqmi kay rikhuy kanqa, Diuspa llaqtan chinkachisqa kananpa, paganakunaq rurasqanwan hinaspa chaymanta papalismopa rurasqanwan, paykunaq santuarioyta hoste-ta saruchkaptinku?” Kutichiyqa kaymi: saruchiyqa 1798 watapi tukukun, Millerita templota hatarichinapaq Palmonipa llamkaynin qallariktin; chaymanta tawa chunka suqta watakuna qhipaman, 1844 watapi, santuario pichasqa kananpaq kasqanpi, tukukun.

Danielpa chunka iskayniyuq kapitulumanta uyarisqa rimayta: “ichaqa mana entiendirqanichu.” Danielqa munayninta rikuchirqa entiendenanpaq, payqa Cristota tapusqanpi rikuchisqa hina. “Ay Señorniy, imataq kaykunapa tukukuyninqa kanqa?” Entiendenanpaq munayninpa rimariyninqa yachaq vírgenespa munayninta rikuchirqa, tukuy rimayqa churakusqa kasqanrayku Danielpa libron tukuy p’unchaypa tiemponkama sellasqa kananpaq iskay referencia chawpinpi. Danielqa William Millerman churakusqa munayta rikuchirqa cheqaq kayta entiendenanpaq, chay mana sellasqa kaqta 1798 watapi kicharisqa kaptin; hinaspa ñawpaq cheqaq kayta reqsisqanman pusasqa karqa santuariopa hinallataq huestepa saruchisqa kayninta, ñawpaqta paganismowan, chaymantataq papalismowan, chay pacha sagrado llaqtapa atipaynin t’aqasqa kashaqtin, Levítico iskay chunka suqtañiyuqpi kaq “qanchis kuti” nisqapa hunt’akuyninpi.

Millerpa cheqaq kay chiqaqta yachanapaq munayninqa Danielpa munayninwan rikuchisqa kachkan, ichaqa Millerpa yachayninqa manaraq hunt’asqa karqa. Danielqa Millerpa munayninta rikuchin, Belteshazzartaq chay imapaqpas hinallataq rikch’ayninpaqpas hunt’asqa yachayniyoqkunata rikuchin. Pichqa ancha importante chiqaqkuna kan, Danielpa chunka iskayniyoq qhapaqpi Millerita runakunapa kawsayninmanta karqanku, chaykunataq pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa historiantupi huk kaq hinalla tupaq masintin kanqa. Hukninmi kay: paykuna hunt’achirqanku hinallataq entienderqanku paykuna chunka sipaskunapa yuyaychasqa rimayninta hunt’achisqankuta, chay kimsa pataman rikhurimuq watukuyninwan kуска; huknintaq kaymi: paykuna entienden Levítico qhapaq iskay chunka soqtayuy qhapaqpi “qanchis kuti” nisqapa cimientopi rumi kasqanta.

Kay yachayta qatiykusunchis hamuq qillqasninchikpi.

“Chayqa pachapi hanaq pacha qhapaq suyuqa chunka sipaskunaman rikch’akunqa; paykunaqa mechayuy k’anchayninkuta apaspa lloqsirqanku casarakuq qhariwan tinkuq. Pisqanmi yuyaysaparaq karqanku, pisqantaq mana yuyayniyuq. Mana yuyayniyuqkunaqa mechayuy k’anchayninkuta apaspankutaq mana asiteta paykunawan apakurqankuchu; yuyaysapaqkunaqa ichaqa mechayuy k’anchayninkuwan kуска puyñunkupi asiteta apakurqanku. Casarakuq qhari unayaptinmi llapankuta puñuy hap’irqa, puñurqankutaq. Chisi chawpipitaq qaparikuy karqa: ¡Qhawariychik, casarakuq qhari hamushanña; lloqsiychik paywan tinkuq! Chaymanta llapan chay sipaskuna hatarispataq mechayuy k’anchayninkuta allicharqanku. Mana

yuyayniyuqkunaqa yuyaysapaqkunata nirqanku: Asiteykichikmanta quwayku; mechayuq k'anchayninkuqa wañusqaña. Yuyaysapaqkunañataq kutichirqanku nispanku: Manam; ichapas mana aypanmanchu noqaykupaqpas qankunapaqpas. Aswanpas riyichik rantikuqkunaman, qankunapaqtaq rantikuychik. Rantiq risqankukamaqa casarakuq qhari hamurqa; wakichisqa kaqkunañataq paywan kуска haykurqanku kasarakuq fiestaman, punkutaq wisq'akusqa karqa. Qhepantataq huk sipaskunapas hamuspanku nirqanku: Señor, Señor, kichariwayku. Payñataq kutichispa nirqa: Cheqaqtapuni niykichik, manam reqsiykichikchu. Chayrayku rikch'arisqa kaychik; imaraykuchus mana yachankichikchu ima p'unchaypi, ima horapi runa Churinga hamunanta.”

“Kunanqa anchata manchaypuni pachaspi kawsashanchik, hinaspa manam mayqenninchikpas qhipaychu hamuq Cristopa hamuyninpaq wakichikuypi. Ama pipas yuyasunchu upa sipaskunapa rikch'ayninta qatipaspanku, hinaspa yuyarisa allin kasqanta suyayta sasachakuypi chayamunankama, chay pachaspi sayanapaq characterninkuta wakichinankupa. Qhipañanmi kanqa Cristopa chanin kayninta mask'anankupaq invitadokuna qayasqa kasper hinaspa qhawaska kasqankumanta. Kunanmi pacha Cristopa chanin kayninwan p'achakuykipaq,—casarakuq mikhuymán Corderopa yaykunaykipaq allinchaykusqa kasan p'acha. Rikch'achikuypiqa, upa sipaskunata rikhuchinku aceitemanta mañakusqankuta, hinaspa mañakusqankumanta mana chaskisqankuta. Kayqa unanchan sasachakuypi pachaspi sayay atinan characterta wiñachispanku mana wakichikusqakunata. Hinallataq hina kasanman karqan runamasinkuman rimaspa: “Qoway characterniykita, mana chayqa chinkasqami,” nispa. Yachaqkunaqa manam aceitenkuta qusunkumanchu upa sipaskunapa ch'illillaykachaq mecheronkuman. Characterqa manam hukmanta hukman apachikunanpaqchu. Manam rantikunachu nitaq rantichikunachu; aswantaqa taripanakunam. Señorqa sapa runamanmi qun allin, chanin characterta taripanapaq oportunidadta pruebapa horasninpi; ichaqa manam huk runa agenteqa hukman qunanpaq ñanta churqachu, chay characterta pay wiñachisqanta sasa experienciakunata pasaspa, Hatun Yachachiqmanta yachaykunata yachaspa, chayrayku pruebas ukhupi paciencia rikuchinanpaq, hinaspa fe ruwanapaq, mana atikuy urqkunatapas oqharinanpaq. Manam atikunchu munakuypa mishk'i q'apayninta hukman quypuyta,—hukman qunayta llamp'u kayta, allin yachaywan rurayta, hinaspa mana sayk'uspa qatipayta. Manam atikunchu huk runapa sonqonmanta hukman Diospa munakuyninta hinaspa runamasinta munakuyninta jich'ayta.”

“Ichaqa p'unchay hamushanmi, kaypiña kachkanpas, maypachachus sapanka runapa llaqa kaqnin kawsay-simipa rikuringa huk sapa tentaciónwan. Kamachikuyman cheqaqta sayaqkuna, tukukama iñiyta rurakunaqa chaykuna kanqaku ñawpaq horasninpi pruebanakuywan hinaspa sasachakuyninwan cheqaq kasqankuta qhawachisqakuna, hinaspa Cristopa rikchayninman hina characterninkuta rurakusqakuna. Chaykunaqmi kanqa Cristowan aswan qayllapi reqsisqa kawsayta uywakusqakuna, paypa yachayninwan hinaspa graciakunawan diosmanta kaq naturalezaqa rakinakuqkuna. Ichaqa mana pipas hukman qunchu sonqomanta wiñay yupaychayta, nitaq yuyaypa allin qhapaq kayninkunata, nitaq pisiyninkuta hunt'achinchu moral kallpawan. Sapankanchikmi ancha achkata rurayta atisun hukninchikpaq, runakunaman Cristo-hina ejemplo qowaspa, chayna paykunata Cristoman riqsinankupaq kallpachaspa, mayqen cheqaq kayniyniyoq mana kaqta mana juicio pi sayayta atinkuchu. Runakunaqa mañakuywan yuyaymanananku character-rurakuypa ancha importan matterninta, hinaspa

characterninkuta divino modelo-man hina allichananku.” The Youth Instructor, January 16, 1896.